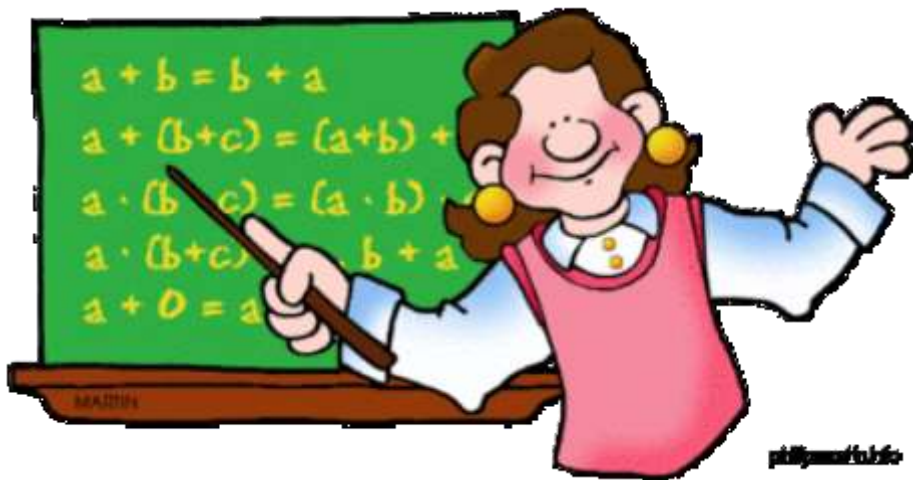

ניווט הכתה מטרתו: ניווט התנהגות התלמידים, ארגון כיתה/גן וארגון זמן שיאפשרו למידה יעילה ויוקטן למינימום הזמן המוקדש למשמעת.

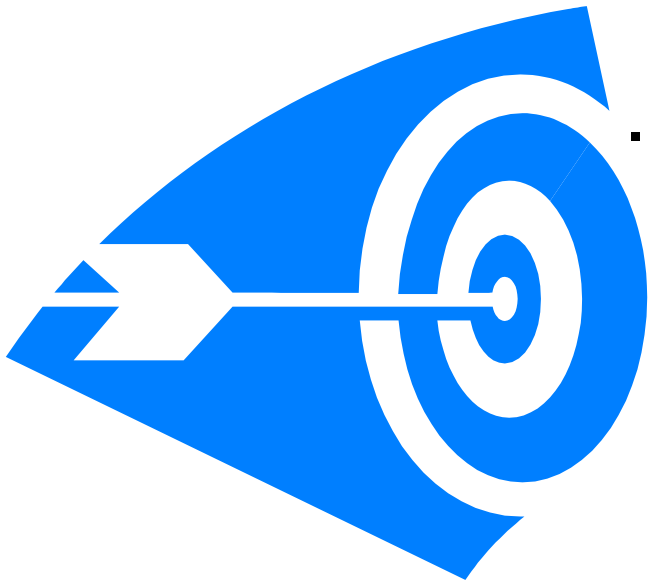
להלן מספר דרכים להתמודדות עם בעיות משמעת בכתה
THE HONOR LEVEL SYSTEM על בסיס :

1995 BUDD CURCHWARD •

1. מיקוד תשומת הלב

- בקשי ורכזי את תשומת לבם של תלמידך – לפני שהנך מתחילה ללמד.
- חכי, אל תתחילי עד שכולם ישבו בשקט.
- ניתן לבצע מספר "איתותים" כדי למשוך תשומת לב התלמידים.
- התחלי ללמד בקול שקט מהרגיל.

2. תני הוראות ברורות – תכנון מוקפד של פרטים רבים

- חוסר וודאות מעלה את אי השקט של התלמידים בכתה.
- התחילי כל שיעור באומרך לתלמידים מה עומד להתרחש, מה צפוי להיות ומה הן המטלות שעליהן יהיה למלא – הבהירי מטרות השיעור.
- וודאי שהכל מובן, הסבר נוסף תנו לאחר שרוב הכתה כבר פועלת.
- הגדירי מה צריך לשם ביצוע המשימה.

3. השגחה מתמדת – סביבת הוראה בטוחה

- המפתח הוא בעזרת תנועה, רצוי להסתובב בכתה בעת שהתלמידים עובדים (להיות בכל מקום).
- בדקי האם כל התלמידים התחילו לעבוד, והאם כולם בעמוד הנכון, עזרי למי שנזקק.
- הודיעי מראש כיצד לקרוא לך לעזרה.
- אל תאפשרי לתלמידים לשבת עם הגב למרכז הכתה.
- אל תפני את גבך לתלמידים, שמרי על קשר עין.

4. דוגמה אישית

- "ערכים נתפסים ולא נלמדים".
- הקפידי על התנהגות סבלנית ומנומסת, על אורך רוח – אלו יהוו דוגמה נכונה לתלמידיך.
- דברי בשקט, אל תכניסי לחץ לאווירת הכתה.
- אל תצאי מהכלים בפומבי, המנעי מדו-שיח עם התלמידים המפריעים.
- אל תתחייבי לכלום מראש, אלא לאחר שתבררי האפשרות לעמוד בכך (תוכנית, עונש או פרס).
- הכירי את תלמידיך – לרוחב.
- קיימי מה שהובטח, בלי "אבל"...

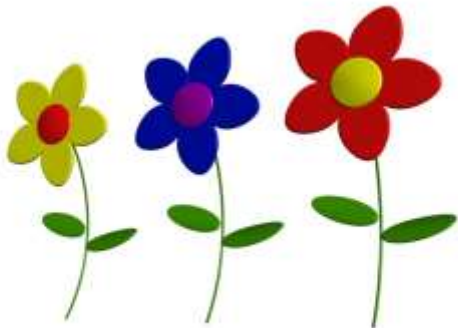
5. סימנים בלתי מילוליים

- כדרך להביע בקשה מוסכמת (שקט) השתמשי בסימנים מוסכמים וב"אותות": פעמון, מוזיקה, שילוב ידיים, עמידה שקטה וממוקדת.
- התחילי בפעולה שתכננת, כרמז ודוגמה ואל תמתיני לדממה.

6. עיצוב הסביבה הלימודית

- כתה אמורה להיות מקום שנעים להיות בו, מושך ומרגיע.
- דאגי לקישוט ולניקיון הכתה (תמונות, צבע).
- ארגני פינות אישיות לתלמידים (לימי הולדת וכו').
- תני מקום לחיי היום יום של הכתה (תיעוד).
- לכל חפץ יש מקום משלו, אל תוותרו על החזרה לסדר הנכון לאחר פעילות.

7. התערבויות מתונות

- אל תאפשרי לתלמיד מפריע להפוך למוקד תשומת הלב של הכתה.
- תני רמזים שראית, לאותם תלמידים המבקשים את עזרתך.
- אל תאיימי בעונשים או בקריאה למנהל, או בפניה להורים – אלא במקרה חירום.
- זכרי – את המורה ואינך בעימות עם תלמידך.
- תכנני עיסוק מלא לכולם.

8. משמעת וסמכות

- גלי תקיפות ולא תוקפנות: גבולות וחוקים ברורים.
- השתמשי בחיזוקים מתאימים.
- היי בטוחה בעצמך.
- אל תסחפי אחר התלמידים.
- הימנעי מאיומים: כמו "אני או אתה".
- בצעי מה שאמרת!
- בלימה לפני ענישה.

9. משמעת חיובית

- הציגי בגלוי את כללי ההתנהגות בכתה (באופן חיובי ובעזרת הדגמות).
- התייחסי לכללים אלו כאל ציפיות שאת מצפה מתלמידך.
- השתמשי בנדיבות בחיזוקים חיוביים (בביטויי הערכה, חיוך, מילה טובה, או פרס קטן).
- המנעי משימוש בחיזוקים שליליים (גערות, כעסים, הורדת ציון, פניה להורים וכו')

10. המסר : "אני אסרטיבי"

- המטרה היא להבהיר לתלמיד מה מצופה ממנו באופן בהיר ומראש:
- "אני מבקשת ממך...", "אני רוצה ש..."
- הדגש הוא על ההתנהגות הרצויה.
- השתמשי במניעה מראש ככל האפשר.

11. המסר: "אני הומניסטי"

- המטרה לאפשר ביטוי רגשות בין המורה לתלמיד נוכח התנהגות התלמיד, והוא כולל:
 - העובדות – תיאור ההתנהגות.
 - רגשות – מה זה מעורר אצלך, המורה (תסכול, כעס, עלבון).
 - צרכים – למה את זקוקה בפעילות כזו (השפעת הפרעה על התנהלותך).
 - בקשות – למה את מצפה ממנו בעתיד.
 - אפשרי חוויות הצלחה לכל תלמיד.

12. לוח זמנים

- פרסמי את לוחות הזמנים מראש.
- שמרי בקפדנות על לו"ז (אפס ויתורים).
- התחילי וסיימי השיעור עם הצלצל.
- תכנני את הלו"ז על פי רמת הכתה.
- שמרי על שגרה.

שעה	121	3268	מראות
18:15	ליווייתנים		אהבה ממבט ראשון
18:30		האישי שלא אהב את חנוך לוי	
19:00			רסיסים
19:30	אנשים חובשיים		
19:45		סולם מברזל	רביעית מיתרים
20:30			רסיסים
20:45	ליווייתנים		
21:00		האישי שלא אהב את חנוך לוי	
21:15			אהבה ממבט ראשון *
22:00	אנשים חובשיים		
22:15		סולם מברזל	רביעית מיתרים

ממה להמנע !
על פי ד"ר אריה פרידלר

- הימנעו מאי תגובה – כאשר התנהגות בלתי נאותה מתחילה להופיע – הגיבי מיד, שכן :
- חוסר תגובה רק יעודד אצל התלמידים להמשיך בהתנהגות הבלתי נאותה.
- חוסר תגובה יעודד תלמידים אחרים להתחיל להתנהג בצורה בלתי נאותה.

הימנעו מהתייחסות ברמה אישית

- אל תיקחו את ההפרעות באופן אישי.
- שמרו על פרופורציות: אל תגיבו על בעיית משמעת קטנה כאילו הייתה משהו רציני.
- אל תרימו את קולכם בכעס.
- אל תגיבו בצורה חריפה מתוך כעס רגעי.

הימנעו מתפקיד פיקודי

- הוראות כמו: "שב", "בואי הנה", "אל תדבר", "צאי מהכיתה" - הן כלי נשק שצריך להשתמש בו רק כברירת מחדל ולא כתגובה ראשונית.
- כאשר המורה נותן הוראה והתלמיד מסרב למלא הוראה, המורה חייב להגיב וחייב לנצח.
- אולם אם נוצר מצב שבו התלמיד מנצח, כל הכיתה לומדת שאפשר לא לציית להוראות המורה.
- בגלל הסיכון של "סרוב פקודה" מצד התלמיד, עדיף להימנע ממצבי עימות.
- על כן: השתדלו עד כמה שאפשר לא לתת הוראות ולא ליצור מצב שבו התלמיד יכול לומר "לא רוצה".

מה אפשר לעשות:

בעת הפרעה הפסיקו לדבר, או לפעול

- כאשר יש רעש או אי-הקשבה, הפסיקו מייד לדבר.
- חכו בסבלנות.
- כאשר האווירה הלימודית תשתפר, המשיכו ללמד כאילו לא קרה דבר.
- במידת האפשר, הסבירו לתלמידים מדוע חשוב שהם יתנהגו כנדרש.
- לאחר מכן חכו בסבלנות.
- רק כשהמצב המשמעותי בכיתה ישתנה, המשיכו ללמד כאילו לא קרה דבר.

העבירו מסר לא-מילולי לתלמיד מסוים שמפריע למהלך השיעור.

- העבירו את המסר הלא-מילולי מבלי להפסיק את מהלך השיעור, כגון:
 - מבט ישיר
 - תנועת-יד
 - הנעת ראש
 - הבעת פנים רצינית
- התקרבות לתלמיד (כניסה אל תוך ה"טריטוריה" שלו)

הפנו שאלה ישירה אל התלמיד המפריע.

המטרה אינה להביך או להכשיל את התלמיד אלא להחזיר את תשומת-ליבו אל השיעור

השאלה יכולה להתייחס לדברים שנאמרו לאחרונה בשיעור או להתייחס להתנהגות שלו:

- אני יכול/ה להמשיך ללמד?
- האם זה יכול לחכות עד סוף השיעור?
- האם את יודעת שאסור לקום באמצע השיעור?
- האם אתה יכול בבקשה להפסיק לדבר?
- כאשר התלמיד חוזר להתנהג בצורה נאותה, אמרו לו "תודה" והמשיכו ללמד כאילו לא קרה דבר.
- אם הוא עונה תשובה נכונה, תנו לו חיזוק חיובי.

כבדו את התלמידים כולם

- לאורך כל המו"מ עם התלמידים שדרו יחס מתחשב ומבין (אם כי לא תמיד מקבל ומסכים).
- הבהירו לתלמידים – גם לתלמידים המפריעים - שאתם מכבדים אותם ורוצים שיצליחו על אף הפרעות שהם גומרים למהלך התקין של השיעור
- זכרו: אם בין המורה לבין התלמידים קיימת תשתית רגשית – התלמידים יודע שהמורה רוצה את טובתם.

וכשכבר נותנים הוראה:

היו אסרטיביים

- אל תתנו הוראה אם אינכם יודעים מה לעשות כאשר תלמיד יסרב לבצע אותה.
- אל תתנו הוראה אם אתם מוכנים להתקפל.
- תנו את ההוראה בטון לא עוין אבל בהחלט בטון אסרטיבי - החלטי ומעשי.
- המנעו מ "התדיינות" עם התלמיד.
- בטאו תקיפות ולא תוקפנות.

הקפידו על משוב חיובי

- משוב חיובי משנה התנהגות לעומת משוב שלילי שרק מונע אותה באופן זמני.
- שבחו את התלמיד על התנהגויות הולמות ועל הצלחות קטנות כגדולות. כשהילד מצביע, משתתף וכותב בעצמו – עודדו ושבחו אותו.

הקפידו לנסח הוראות עם סימן קריאה ולא עם סימן שאלה

- ויכוח נותן תחושת שליטה וכוח לילד, ומסיט את תשומת הלב מהשיעור עצמו.
- אם כבר נוצר ויכוח, הקפידו לנקות את האווירה, לחפש את הילד אחרי שהיה ויכוח ולומר לו מילה טובה.

עשו כל מאמץ למנוע קונפליקטים עוד טרם החלו

- אחת הדרכים היא הבהרת הכללים בכתה.
- סביבה מובנית הניתנת לניבוי
- הקפידו על אכיפת הכללים.

ענישה במשורה

- עונש צריך להיות קשור לזמן, למקום וישירות למעשה.
- תפקיד העונש – למידה חדשה (לא תגובה כתוצאת כעס, תסכול או צורך להפגין כוח).
- אל תיקחו דברים מהילד כעונש, אך אם לקחתם - השיבו את החפץ בתום השיעור.
- הימנעו שימוש במשימות לימודיות כענישה!
- הימנעו מענישה קולקטיבית.

שיחת משמעת – בת 4 צעדים

1. היכרות עם הילד ועם המקרה -

השיחה נפתחת בברכה, בהגדרה עניינית ולא מאשימה של סיבת ההזמנה לשיחה ובבקשה מהילד שיתאר, במילים שלו, מה קרה. הפתיחה, אולי השלב הרגיש ביותר בשיחה, נפתחת באופן מובנה מאוד. מטרתה לאפשר דו-שיח מכבד ולמנוע התפרצות תוקפנית או מתגוננת שתחסום כבר בשלב המוקדם הזה את ההמשך.

2. בירור לעומק של העובדות, המניעים

והמשמעויות –

בשלב הזה המורה בוחן בפירוט עם התלמיד את השתלשלות האירועים. הוא נעזר בשאלות על אודות מה שקרה, מי היה נוכח במקום, כיצד התגלגלו הדברים בהמשך וכדומה. זהו גם שלב של אימות הפרטים, במיוחד כאשר תשובותיו של הילד חלקיות או שקריות. למורה שמורה גם הזכות לברר עם תלמידים אחרים מה קרה. בשלב הזה המורה גם מנסה לברר עם התלמיד את מניעיו במהלך האירוע האם הפגיעה בחבר נבעה ממניעים של קנאה, תחרותיות, עלבון?

3. פתרון הבעיה –

בשלב הזה, לאחר שהתבררו פרטי האירוע, התלמיד והמורה מחפשים פתרון.

המורה מיישם שני עקרונות: **האחד**, המורה מעודד את התלמיד להעלות רעיונות משלו ('כיצד נטפל במה שקרה?') צעד זה מגביר את תחושת האחריות. **בשני**, המורה מקפיד להיות שותף מעשי לפתרון ולא להסתפק בהנחיות חד-צדדיות.

4. מעקב -

כדי שהשיחה תצליח על הפתרונות להיות קצרי מועד, ועל המורה להיות שותף לפתרון ומלווה במעקב את יישומו. אם ההתנהגות הבעייתית נשנית, על המורה לשוב ולשוחח עם התלמיד, והפעם השיחה נפתחת באזכור השיחה הקודמת ובציון העובדה שהפתרון הקודם שאליו הגיעו המורה והתלמיד לא היה מוצלח דיו. על המורה להבהיר שהוא נחוש להגיע עם התלמיד לפתרון אחר, מוצלח יותר. אם שתי שיחות המשמעת לא מביאות לשינוי, נחוץ לערב את המנהל, את היועצת או את פסיכולוג בית הספר.

האקלים בשיחה –

האקלים במהלך השיחה נבנה בהתאם למאפיינים הרגשיים של המשתתפים וליעדים של המורה, וניתן להבחין בהקשר זה בשלושה שלבים. כאשר המורה והתלמיד נפגשים לאחר אירוע בעייתי, שניהם לחוצים ואולי גם כועסים או חוששים.

בשלב הראשון השיחה צריכה לאפשר לשניהם להירגע.

לפיכך נחוצה גישה אמפתית והקשבה מלאה מצד המורה. אבל אווירה נינוחה ופייסנית לא תגרום לתלמיד להבין את חומרת מעשיו ולגייס מוטיבציה כדי לתקן את הטעון תיקון. לשם כך נחוץ לשנות את האקלים בשיחה כדי שיהפוך ענייני ודרוך (אפילו מתוח).

השלב השני אפוא הוא בירור לעומק של הפרטים ועימות (אם נחוץ) הילד עם מעשיו החמורים.

בשלב השלישי והאחרון אנו מבקשים לסיים את השיחה באופן מפויס יותר, אבל עם נכונות של התלמיד לקבל אחריות ולכפר על מעשיו.

לשם כך המורה חותר יחד עם התלמיד למציאת פתרון משותף.